

تاریخ

این عملیات را بزرگ‌ترین عملیات هوایی ارتش ایران می‌دانند و به دلیل متهورانه بودن و میزان موفقیت با توجه به امکانات فنی آن روزگار، در دنیا مشهور است

به مناسبت آغاز هفته دفاع مقدس؛

کمان ۹۹؛ جواب کوبنده به تجاوز عراق

۳۱ شهریور سال ۱۳۵۹ انقلاب اسلامی ایران هنوز نوپا بود و مردم در قلب و ذهنشان بیم داشتند از اینکه خارجی‌ها توطئه کنند؛ از ماجرای کودتای نوژه هم فقط حدود ۲ ماه می‌گذشت. این بود که وقتی ۳ هواپیمای میگ عراقی حوالی ساعت ۲ ظهر به فرودگاه مهرآباد حمله کردند، مردم در مناطق غربی تهران ریختند در خیابان تا توطئه ضدانقلاب را خنثی کنند. زیاد طول نکشید تا معلوم شود چه خبر است؛ خبر از تلویزیون پخش شد و معلوم شد امتحان بزرگ برای ایرانی‌ها فرارسیده است و وضعیت این طوری بود: «عراق از سال ۱۳۴۸ با ایران درگیری‌های مرزی داشت. از سال ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۳ نیز بیش از ۱۰۰ بار درگیری‌های پراکنده و کوچک مرزی رخ داد اما از فروردین ۱۳۵۹ حمله‌های رژیم بعثی شدیدتر شد... از مرداد ماه آن سال، حمله ارتش بعثی به پایگاه‌های مرزی دهلران و قصرشیرین و نفت‌شهر و ایلام، خرمشهر و سومار و مهران و طلایبه به دفعات اتفاق افتاد و در مجموع، کل حمله‌های عراق به ایران تا پیش از آغاز رسمی جنگ بیش از ۶۰۰ حمله برآورد می‌شود... روز ۳۱ شهریور، ۱۲ لشکر مجهز پیاده و زرهی و ۳۰ تیپ مستقل به همراه ۱۹۲ جنگنده عراقی وارد ایران شدند. هواپیماهای عراقی علاوه بر فرودگاه تهران به فرودگاه‌های سندیج، کرمانشاه، اهواز، اصفهان، شیراز، همدان، دزفول، اسلام‌آباد و تبریز و همچنین تعدادی از باندهای پرواز نظامی ایران حمله هوایی کردند». آن روز آیت‌الله خامنه‌ای امام جمعه تهران و نماینده امام خمینی (ره) در شورای عالی دفاع، نخستین پیام دفاع مقدس ایران را به گوش همه رساند: «ارتش جمهوری اسلامی، تجاوز این بعثی‌های دست‌نشانده را تحمل نمی‌کند و درس تلخی به صدام خواهد داد.»

عملیات کوبنده کمان ۹۹
با این حال همه می‌دانستند که این جواب، کافی نیست و همان شب نیروی هوایی ارتش طرحی ریخت که به اجرای عملیات «کمان ۹۹» در روز بعد منجر شد. همچنین این عملیات را بزرگ‌ترین عملیات هوایی ارتش ایران می‌دانند و به دلیل متهورانه بودن و میزان موفقیت با توجه به امکانات فنی آن روزگار، در دنیا مشهور است.

نیروی هوایی در ساعت ۱۶ روز ۳۱ شهریور ۱۳۵۹ در کمتر از دو ساعت پس از حمله رژیم بعث صدام، اولین

اهداف این عملیات پایگاه‌های هوایی، مخازن سوخت و مهمات، پالایشگاه‌ها، آشپخانه هواپیماها، پناهگاه‌های تعمیرات و نگهداری هواپیما، باندهای پروازی، رادارهای هدایت‌کننده هواپیماهای جنگی، برج‌های مراقبت و مراکز مخابراتی عراق در مناطق کرکوک، موصل، رشید، حبانیه، ناصریه، شعبیه، کوت و المثنی بودند و علت انتخاب این اهداف از بعد تاکتیکی و انجام حملات هوایی علیه این اهداف، دشمن را در ابعاد خدمات پشتیبانی رزمی و آتش پشتیبانی هوایی، دفاع هوایی و اطلاعات و هشدار اولیه در میدان جنگ با موانع زیادی روبه‌رو می‌ساخت و در نهایت می‌توانست به تهاجم عراق در خوزستان پایان داده و حرکت دشمن را متوقف سازد. از بعد استراتژیک دفاعی، از آنجایی که برآورد دشمن حاکی از زمینگیر بودن نیروی هوایی ایران بود، انجام چنین عملیات سنگینی می‌توانست معادلات استراتژیک دشمن را با شکست روبه‌رو سازد.

هواپیماهای به کار رفته در عملیات

در این عملیات از جنگنده بمب‌افکن‌های اف-۵ و اف-۴ برای بمباران و شکاری-رهگیرهای اف-

اقتدار و قدرت هوایی خود را به نمایش گذاشت و نظر اصلی فرماندهان نیروی هوایی از اجرای سریع اولین عملیات در اولین ساعات پس از هجوم متجاوز، در حقیقت آغاز جنگی روانی علیه استراتژیست‌های ارتش عراق بود، چرا که آنان حملات هوایی خود علیه نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران را با انکار بر این باور طراحی کرده بودند که نیروی هوایی توان پاسخگویی به تهاجم را نخواهد داشت و بی‌درنگ پس از حملات، شیرازه این نیرو از هم گسیخته شده و ارکان نظام فرو خواهد ریخت.

از سوی دیگر، نظر فرماندهان، اعلام توان مقاومت، مقابله به مثل، سرعت، قدرت کوبندگی و قابلیت انعطاف نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران به زمامداران عراق بود تا شاید آنان را از ادامه خشونت و دشمنی آشکار باز دارد. اما اصرار نیروی هوایی عراق بر ادامه حملات باعث شد تا صبح روز یکم مهرماه ۱۳۵۹ با یکی از بزرگ‌ترین و کوبنده‌ترین پاسخ‌های جنگ‌های هوایی جهان مواجه شوند. به این ترتیب نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با اجرای بزرگ‌ترین عملیات هوایی خود، رژیم بعثی صدام که یکی از بزرگ‌ترین ارتش‌های جهان در آن زمان را در اختیار داشت در بهت و حیرت فرو برد.

تصویری از مقدمات عملیات کمان ۹۹